

NOTAT

12. december 2011

J.nr.

Ref. OO

Status for barmarksværkernes økonomi og mulige tiltag til lavere varmepriser

I 1990'erne blev der etableret kollektiv varmforsyning i større landsbyer, hvor der hidtil alene var oliefyr og anden individuel opvarmning. Knap 100 mindre fjernvarmeværker og kraftvarmeværker blev etableret samtidig med, at nye ledningsnet kunne forsyne de tilkoblede huse med varme. Disse barmarksværker blev hovedsagelig etableret i Midt- og Nordjylland.

Et barmarksværk har gennemsnitligt 250 parcelhuskunder. 3 ud af 4 barmarksværker er et naturgasbaseret kraftvarmeværk. De øvrige barmarksværker er typisk rene fjernvarmeværker med halm og træ som brændsel.

Økonomiske hjælpepakker

Omkring år 2000 fik en del af disse barmarksværker en anstrengt økonomi, især som følge af højere naturgaspriser. Desuden faldt elprisen og dermed indtægterne.

Barmarksværkernes problemer blev forværret af, at mange værker kun havde opkrævet et meget beskedent indskud fra forbrugerne (mellem 100 kr. og 600 kr. pr. forbruger). Desuden var en stor del af projektforslagene ofte for optimistiske i deres vurdering af driftsøkonomien.

Det har medført høje og stigende varmepriser. Barmarksværkerne har siden år 2000 modtaget godt 453 mio. kr. i direkte tilskud fra Energiministeriet og naturgasselskaberne – se tabel 1.

Tabel 1: Oversigt over direkte tilskud til barmarksværker

(Kr.)	Naturgas-pulje	1. Hjælpe-pakke	2. Hjælpe-pakke	3. Hjælpe-pakke	I alt
Udbetalt støtte	117.536.001	240.832.000	83.297.981	12.100.000	453.765.982
Antal støttede værker	67	67	31	8	76
Tilskud per værk	1.754.269	3.594.507	2.687.032	1.512.500	5.970.605
Tilskud per husstand	7.000	14.000	10.500	6.000	-

2/3 af barmarksværkerne har fået gennemsnitligt 21.000 kr. i tilskud per husstand. Næsten hver fjerde barmarksværk har modtaget et tilskud på gennemsnitligt 32.000 kr. per husstand.

Langt størstedelen, dvs. 324 mio. kr., er udbetalt i de to første hjælpepakker, som Rigsrevisionen har undersøgt effekten af. Rigsrevisionen konkluderede i september 2005, ”at hjælpepakkerne og den ændrede kraftvarmebeskatning har haft væsentlig effekt for barmarksværkernes varmepriser.”

Kun uforskyldte økonomiske forhold af relevans for det enkelte værks varmepris blev inddraget i beregningen af støttebehovet i de to første hjælpepakker.

Der blev ikke ydet støtte til selvforskyldte problemer forårsaget f.eks. af, at et værk har opskrævet for lidt i indskud, at et værk køber gas til en pris højere end den gennemsnitlige markedspris, at et værk har solgt varmen til under fremstillingsprisen, eller at et værk har ekstra høje udgifter til administration og løn.

Rigsrevisionen anerkendte denne fremgangsmåde. I februar 2004 fandt Rigsrevisionen, at ”Energistyrelsens model benyttet ved 2. hjælpepakke generelt sikrede et realistisk grundlag for vurderingen af, om værkerne var nødlidende.”

Efter 2. hjælpepakke havde værkerne fået en betydelig kompensation for ikke-selvforskyldte økonomiske problemer. Nogle værker havde dog en reel varmetarif, som var høj som følge af problemer, der var selvforskyldte. For at bistå disse værker med at komme på ret økonomisk kurs, blev en 3. hjælpepakke gennemført i 2007. 36 barmarksværker søgte om støtte. 8 barmarksværker med de højeste varmepriser fik udbetalt 12,1 mio. kr. i støtte i 2007.

Stigende energipriser øger varmeregningen

Selvom hjælpepakkerne har haft en markant betydning for barmarkskundernes varmeregninger, har en del barmarksværker stadig stigende varmepriser

20 værker havde i løbet af 2010 en varmepris, som var højere end det, som en typisk oliefyrs-kunde betalte for en tilsvarende opvarmning – en oliefyrskunde betalte gennemsnitligt 26.100 kr. i 2010.

Hovedårsagen er, at naturgasprisen er steget, og at afgifterne på naturgas også stiger (15 pct., som indfases gradvist fra 2010-2012). Desuden er kraftvarmebeskatningen i 2011 ændret, således at gasforbruget til varmeproduktion bliver dyrere. Afgiften betales af brændselsforbrug til varme med en virkningsgrad på 1,20. Før var det 1,25.

De enkelte værker har mulighed for selv at effektivisere deres drift og opnå lavere varmepris ved at etablere solvarme, samarbejde med andre værker, omlægge lån osv. (se bilag 1). Det vurderes at kunne afhjælpe – men ikke løse – problemet med høje varmepriser i de økonomisk anstrengte værker. De individuelle muligheder for at opnå lavere varmepriser er næppe tilstrækkelige. Yderligere tiltag er nødvendige, hvilket drøftes nedenfor.

Nye løsningsforslag til barmarksværkernes høje varmepriser

Dansk Fjernvarme og Foreningen af Danske Kraftvarmeværker offentliggjorde den 7. september i år rapporten ”Redningsplan – små dyre naturgasfyrede fjernvarmeværker”. Undersøgelsen blev foranlediget af, at flere energipolitiske ordførere på Dansk Fjernvarmes landsmø-

de i 2010 anmodede de to brancheforeninger om at komme med konkrete bud på, hvad der skal til for at hjælpe de sidste nødlidende værker på fode igen.

Det har de to brancheforeningerne undersøgt ved at fokusere på de 30 værker, som har den højeste varmepris. De 30 værker er angivet i bilag 2. På baggrund af møder med værkerne og en konkret gennemgang af værkerens økonomi og handlingsmuligheder fremsætter rapporten konkrete forslag til, hvordan der generelt kan opnås lavere varmepriser.

Hovedkonklusionen i rapporten er, at mindre biomassekedler på op til 1 MW kombineret med solvarmeanlæg er det klart vigtigste løsningsforslag. Forslaget vil angiveligt kunne redde økonomien i de fleste barmarksværker samtidig med, at kraftvarmefordelen bevares. Den naturgasbaserede kraftvarme vil blive anvendt i stedet for biomassekedlen, når markedsprisen på el er attraktiv – dvs. når der er brug for reguleringskraft. Denne mulighed for en mindre biomassekedel, kombineret med individuel rådgivning, ville kunne bidrage væsentligt til lavere varmepriser for de nødlidende værker.

Dansk Fjernvarme meddeler i en pressemeddelelse af 17. oktober i år, at de to brancheorganisationer vil tilbyde en individuel rådgivning af de 30 værker, hvor individuelle løsninger vil blive udarbejdet.

Klima-, Energi- og Bygningsministeriet ønsker at understøtte de to brancheforeningers initiativ med at løse problemet med høje varmepriser. Det kan ske med målrettede initiativer.

Et væsentligt initiativ, som forudsætter en politisk beslutning, er at give de op til 30 værker mulighed for at etablere en biomassekedel.

Den gældende regulering for de 30 decentrale værker med høje varmepriser

Naturgasbaserede kraftvarmeverker kan ikke umiddelbart udskifte brændslet med afgiftsbe-
gunstiget biomasse, hvis anlægget derefter alene producerer varme. Kommunalbestyrelsen
kan kun godkende anvendelsen af afgiftsbe-
gunstigede brændsler i tre situationer:

1. Hvis anlægget indrettes som kraftvarmeanlæg.
2. Hvis kapaciteten udbygges, fordi der er tale om et øget varmebehov. Anlægget skal i dette tilfælde dog dimensioneres til alene at kunne dække det øgede varmebehov.
3. Hvis kedlerne etableres i tilknytning til en eksisterende kraftvarmeproduktion med biogas, lossepladsgas o.lign. – dvs. hovedbrændslet er i forvejen afgiftsbe-
gunstiget.

Førstnævnte mulighed vil normalt ikke blive aktuel, da biomassebaserede kraftvarmeverker ofte har en lav el-virkningsgrad, dvs. det vil blive for dyrt til at producere el på biomasse i de decentrale områder. Mulighed nr. 2 og 3 kan heller ikke tages i anvendelse i den konkrete sag.

For at opnå lavere varmepriser, har værkerne brug for at kunne erstatte en del af deres forbrug af dyr naturgas med biomasse. Det forudsætter en dispensation eller lignende. Et sådant initiativ indgår i regeringens udspil ”Vores energi”.

Bilag 1

Værkerne egne muligheder for at sænke varmeprisen

Værkerne har en række muligheder for at opnå mere gunstige varmepriser. De fleste værker skønnes at have undersøgt og sandsynligvis også gennemført nogle af disse tiltag:

- Låneomlægning
- Kapitalindsud
- Tilkobling af flere forbrugere
- Tilslutningspligt (til dels indført for nye forsyningsområder)
- En mere optimal drift af de enkelte værker

Andre væsentlige tiltag er ikke gennemført i samme omfang, selvom muligheden har eksisteret i flere år. Dansk Fjernvarme og andre aktører har i flere år henvendt sig målrettet til de mindre værker herom, og nogle værker skønnes at have uudnyttede potentialer i form af:

- *Fælles drift.* Fælles indkøb af naturgas og serviceydelser mv. skønnes at kunne være til økonomisk gavn for flere værker. Fælles vedligehold og optimering af drift via fælles systemer kunne også gavne.
- *Salg af el til markedspris.* En hel del værker har forladt salg af el til garanterede priser (3-ledstariffen), da markedet ofte kan tilbyde mere fordelagtige priser. Det forudsætter dog ekspertise i at byde ind på el-børsen. Nogle større værker i nabobyer er begyndt at tilbyde barmarksværker fordelagtige varmepriser, hvis værket evt. leases til dem og de overtager drift og el-salg.
- *Overskudsvarme fra større byer og naboværker* er også en mulighed, som i stigende grad realiseres med lavere varmepriser til følge. Barmarksværkets motorer vil da typisk fungere som spids- og reservelastanlæg, som kun bruges, når markedsprisen på el er gunstig. Konkrete projekter er dog blevet afvist af Energiklagenævnet i de tilfælde at naboværket anvender afgiftsfrit brændsel.

En række forholdsvis nye tiltag vil formentlig også kunne gavne et større antal værker:

- *Solfjernvarme.* Mange lokale kraftvarmeværker vælger nu at etablere solvarmeanlæg, og her er der sket en markant udvikling i de sidste par år. Ved udgangen af 2010 var der knap 96 MW solfjernvarme i Danmark, hvoraf de knap 31 MW blev opført i 2010. For 2011 er der planer om at realisere yderligere 89½ MW. Det kan gavne også de mindre kraftvarmeværker, som på den måde opnår et alternativ til den stadig dyrere naturgas. Desuden kan værkerne opfylde deres pålagte energibesparelser med solvarme – den producerede solvarme regnes som en energibesparelse, da det mindsker brugen af naturgas. Værkerne kan endvidere sælge disse energibesparelser til andre værker, som på den måde kan opfylde deres krav til besparelser.
- *Elpatroner.* Den midlertidige elpatronordning er gjort permanent, dvs. at strøm til produktion af varmt vand til fjernvarme nu får permanent afgiftsreduktion. Det har betydet, at et stort antal varmeværker nu investerer i elpatroner – udbredelsen er betydeligt mindre end for solfjernvarme.

Der er således igangsat en række nye initiativer til gavn for de mindre kraftvarmeværker. Det vurderes at kunne afhjælpe – men ikke løse – problemet med høje varmepriser i de økonomisk mest anstrengte værker. De ovenfor skitserede muligheder for at opnå lavere varmepriser er næppe tilstrækkeligt. Yderligere tiltag er nødvendige – tiltag som kan erstatte dele af den stadig dyrere naturgas.

Bilag 2.
30 værker med højest varmepris per 8. december 2010

	= E.ON ejet barmarksværk
	= Forbrugerejet barmarksværk
	= Forbrugerejet ikke-barmarksværk

	Værk	Kr.
1	Hjortekær	39.954
2	Østermarie Fjernvarmenet ^{α)}	37.075
3	Veddum-Skelund-Visborg Kraftvarmeværk	32.899
4	Skævinge Kommunes Fjernvarmeforsyning	31.602
5	Kelleris Hegn ^{*)}	30.851
6	Slagslunde Fjernvarme	30.199
7	Meløse-St.Lyngby Energisekskab	29.986
8	Hvalpsund Kraftvarmeværk	29.910
9	Gassum-Hvidsten Kraftvarmeværk	29.350
10	Gørløse Fjernvarme	28.437
11	Ørslev-Terslev Kraftvarmeforsyning	27.993
12	Sandved-Tornemark Kraftvarmeværk	27.065
13	Blenstrup Kraftvarmeværk	26.753
14	Brøns Kraftvarme	26.743
15	Hyllinge-Menstrup Kraftvarme	26.108
16	Ådum Kraftvarmeværk	25.493
17	Ulbjerg Kraftvarme	25.406
18	Sdr. Herreds Kraftvarmeværker	25.389
19	Rostrup Kraftvarmeværk	25.094
20	Annebergparken	25.023
21	Sønderholm Varmeværk	24.975
22	Mellerup Kraftvarme	24.861
23	Oue Kraftvarmeværk	24.828
24	Hvam Gl. Hvam Kraftvarmeværk	24.719
25	Præstbro Kraftvarmeværk	24.350
26	Præstø Fjernvarme	24.296
27	Rejsby Kraftvarme	24.040
28	Ellidshøj-Ferslev Kraftvarmeværk	24.022
29	Øster Hurup Kraftvarme	23.963
30	Ejsing Fjernvarmeforsyning	23.874

Kilde: Energitilsynets varmeprisstatistik. Varmepriisen er for et typisk parcelhus på 130 m² med et årligt varmeforbrug på 18,1 MWh.

^{α)} Der er udarbejdet et konkret løsningsforslag for det eneste ikke-barmarksværk (Østermarie Fjernvarmenet), som er ved at blive slået sammen med fjernvarmeforsyningen i Østerlars på Bornholm.

^{*)} Kjelleris Hegn er overtaget af Helsingør Forsyning, dvs. det er ikke længere ejet af E.ON.